

АКТИВНИ ПОТРОШАЧИ

1 2010

<http://aktivnipotrosaci.info>

Садржај

Поштовани потрошачи,

Пред вама се налази први број листа "Активни Потрошачи" гласила Центра за заштиту потрошача ФОРУМ – Ниш и Градске Организације Потрошача Лесковац, који се припрема у сарадњи са Бугарском Националном Асоцијацијом "Активни потрошач" и уз финансијску подршку Европске Уније. Часопис има за циљ да ефикасно и независно информира потрошаче о:

- правима потрошача,
- постојећој правној регулативи,
- стању на тржишту – квалитету и снабдевености,
- искуствима других,
- осталим активностима Центра за заштиту потрошача ФОРУМ – Ниш и Градске Организације Потрошача Лесковац ...

Такође, искористићемо ову прилику да вам преко листа "Активни Потрошачи" упутимо и друге поруке које имају за циљ да вас едукују за бољу анализу и опредељења у сфери производње, трговине, пружања услуга, квалитета и безбедности производа...

Хвала на указаном поверењу !

Редакција

Основна права потрошача 2

ПРЕДСТАВЉАМО
Центар за заштиту потрошача
Ф О Р У М Ниш 3

Излагање помоћника министра
за трговину, цене и заштиту
потрошача мр Љиљане
Станковић 4

СТУДИЈСКА ПУТОВАЊА
Софија 2010 6

10 основних начела заштите
потрошача у ЕУ 8

Рационална потрошња
ел. енергије у
домаћинству 10

Психологија преваре 12

СТАНДАРД
Потрошачки барометар 13

КОМЕНТАР
Србија није земља
Скандинавије 14

ОСНОВНА ПРАВА ПОТРОШАЧА

9. априла 1985. године Генерална скупштина УН је резолуцијом 39/248 усвојила Упутство за заштиту потрошача. Упутство даје владама, посебно земљама у развоју, оквире за разраду политике и законодавства у области заштите потрошача. Оно такође сугерише и интернационалну сарадњу на том плану.

Поред многих циљева у области заштите потрошача, овим упутством су прокламована и основна права потрошача која владе земаља чланица УН требају испоштовати.

Септембра 2005. године, доношењем Закона о заштити потрошача Републике Србије, детаљније, обједињено на једном месту, решавају се питања заштите потрошача у нашој земљи.

Жеља нам је да вас у овом броју нашег листа упознамо са вашим основним правима у улози потрошача и тиме иницирамо њихово доследније и потпуније поштовање.

Основна права потрошача су:

ПРАВО НА ЗАДОВОЉЕЊЕ ОСНОВНИХ ПОТРЕБА

– подразумева доступност нанужних производа и услуга: хране, одеће и обуће, стамбеног простора, здравствене заштите, образовања и хигијене.

ПРАВО НА БЕЗБЕДНОСТ

– подразумева заштиту од робе и услуга које су опасне по живот, здравље, имовину или животну средину или робе чије је поседовање или употреба забрањена;

ПРАВО НА ОБАВЕШТЕНОСТ

– подразумева располагање чињеницама од значаја за правилан избор и заштиту од непоштене рекламе или од ознака на производима који могу да доведу у заблуду.

ПРАВО НА ИЗБОР

– подразумева могућност избора између више производа и услуга, по приступачним ценама и уз гарантовано добар квалитет.

ПРАВО НА УЧЕШЋЕ

– подразумева заступљеност интереса потрошача у поступку доношења и спровођења политике заштите потрошача и могућност да преко удружења за заштиту потрошача буде заступљен у поступку усвајања и спровођења политике заштите

потрошача.

ПРАВО НА ПРАВНУ ЗАШТИТУ

– подразумева заштиту права потрошача у законом предвиђеном поступку у случају повреде његовог права и накнаду материјалне и нематеријалне штете коју му причини трговац.

ПРАВО НА ОБРАЗОВАЊЕ

– подразумева стицање основних знања и вештина неопходних за правилан и поуздан избор производа и услуга, као и знања о основним правима и дужностима потрошача и начину њиховог остваривања;

ПРАВО НА ЗДРАВУ И ОДРЖИВУ ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

– Право на здраву и одрживу животну средину - живот и рад у средини која није штетна за здравље и добробит садашње и будућих генерација и располагање тачним подацима неопходним за процену ризика који животна средина представља за здравље и добробит људи.

ПРЕДСТАВЉАМО...

Центар за заштиту потрошача ФОРУМ

Боже Јанковића 9/III, 18000 Ниш Tel.018 /525-040, Mob. 064/11-07-301
forumnis@open.telekom.rs, www.forum-nis.org.rs

Центар за заштиту потрошача ФОРУМ је основан октобра месеца 2002. године. Оснивачи Центра ФОРУМ су професори, асистенти и сарадници са готово свих факултета Нишког Универзитета.

Мисија Центра ФОРУМ је заштита појединачних и заједничких интереса потрошача.

Како се то остварује?

Ради заштите појединачних права потрошача, Центар ФОРУМ је формирао прво Регионално саветовалиште потрошача у Србији, које ради сваког радног дана од 10,00 до 14,00 часова и пружа савете потрошачима. Регионално саветовалиште потрошача се налази у просторијама Центра ФОРУМ у Нишу, у улици генерала Боже Јанковића 9/III. Заштита појединачних права потрошача се реализује на следећи начин:

1.Потрошачи долазе у канцеларију Центра ФОРУМ, где им Секретар Саветовалишта попуњава Записник и формира комплетан предмет. Секретар Саветовалишта даје савете потрошачима о њиховим правима и начину какао да остваре свој приговор. Уколико потрошач, на основу савета Секретара не оствари своја права, предмет преузимају Савтници – Медијатори и приступају медијацији – покушају решавања приговора договором између потрошача и продавца – пружаоца услуга. Уколико и медијација не успе, комплетан предмет се упућује надлежној инспекцији, ради предузимања мера из њихове надлежности.

2.Саветовањем потрошача преко телефона Центра ФОРУМ 018 / 525 – 040.

3.Саветовањем потрошача путем интернета на forumnis@nadlanu.com и

4.Заступањем потрошача пред судом.

Заштита заједничких интереса потрошача се реализује на следећи начин:

1.Центар ФОРУМ организује сваког месеца конференцију за медије у Медиа Центру у Нишу, где упознаје јавност са проблемима које грађани Србије имају као потрошачи и упућује отворена писма надлежним органима за решавање наведених проблема.

2.Организовањем округлих столова и јавних расправа уз учешће надлежних органа, где се расправља о проблемима потрошача и доносе закључци за њихово решавање.

3.Учесће представника Центра ФОРУМ у радио и ТВ емисијама где се говори о проблемима потрошача. Захваљујући великој активности на заштити потрошача, Центру ФОРУМ се обраћају за помоћ грађани са целе територије Републике Србије.

У последње време Центар ФОРУМ добија позиве за отварањем канцеларија – повереништва за заштиту потрошача у више градова региона јужне и источне Србије.

Управни одбор Центра ФОРУМ

Конференција за медије у Медиа Центру у Нишу

Више информација о раду Центра ФОРУМ могу се сазнати преко веб сајта www.forum-nis.org.rs.

ПОТРОШАЧИ НА ПУТУ КА ЕВРОПСКИМ ПРАВИМА

Излагање помоћника министра за трговину, цене и заштиту потрошача мр Љиљане Станковић на Конференцији о правима потрошача одржаној у Београду 17.09.2010 године

Политика заштите потрошача представља важан елемент модерне, демократске државе, којим се обезбеђује боља обавештеност и сигурност појединца као учесника у тржишној утакмици. Влада Републике Србије и Министарство трговине и услуга опредељени су за свеобухватну и доследну заштиту потрошача, што чини, уосталом и обавезу према Уставу и Споразуму о стабилизацији и придруживању. Правци активности политике заштите потрошача дефинисани су у складу са циљевима и задацима утврђеним Националним програмом заштите потрошача и Стратегијом развоја трговине, која је усвојен 2009. године. Исте године унапређен је ниво заштите потрошача кроз либерализацију спољнотрговинске размене, приближавање европским стандардима за квалитет и безбедност робе и услуга, и усклађивање постојећих прописа из области заштите потрошача са законодавством ЕУ. Донети су Закон о трговини и Закон о електронској трговини. Почела је примена новог Закона о заштити конкуренције и Закона о општој безбедности производа. Овим сетом закона унапређен је правни оквир који представља основу за даљи развој тржишта Републике Србије. Ипак, тек са доношењем новог Закона о заштити потрошача и Закона о оглашавању биће заокружен законодавни оквир заштите потрошача у Србији.

Главни разлози за израду новог Закона о заштити потрошача су системске и оперативне природе - подизање области заштите потрошача на стратешки ниво, усклађивање заштите потрошача са европским правом, прилагођавање законских решења промењеном социоекономском окружењу и новим стандардима заштите, и, наравно, превазилажење мањкавости постојећих решења. С обзиром да је заштита потрошача хоризонтално постављена и да као таква обухвата велики број различитих области и имајући у виду да је овако постављена законска регулатива базирана на европским прописима компликована и да представља велику новину за све заинтересоване стране, Нацрт је израђен

након бројних јавних расправа, те уз опсежне консултације и помоћ ЗАП пројекта, професора Правног факултета Универзитета у Београду, удружења потрошача и трговаца, те секторских министарстава и привредних субјеката.

Коначна верзија Нацрта има 16 глава, односно 155 чланова и у њему је имплементирано 15 кључних европских директива из области заштите потрошача. Замењује важећи Закон о заштити потрошача (2005) и Закон о одговорности произвођача за ствари са недостатком (2005). Представља темељ за формирање свеобухватног система заштите потрошача, у циљу бољег регулисања и ефикаснијег санкционисања неадекватних понашања на тржишту. Садржи низ законских измена. Прецизира се сам појам потрошача, постављају строжи захтеви - чије испуњење доказује трговац - поводом предуговорног обавештавања потрошача и истицања цене, опсежна је регулатива поводом уговора на даљину и уговора закључених изван пословних просторија (укључујући рестрикцију дозвољених средстава комуникације, право на једностранни раскид у року од 14 дана итд), проширује се одговорност произвођача за ствари са недостатком, посебно регулишу уговори о туристичком путовању и временски подељеном коришћењу непокретности (гаранција за случај неспособности плаћања), те уговори о продаји робе и пружању услуга (измештање одговорности за поправку ствари и сарадњу са сервисом на трговца...), и уносе измене у институционални и стратегијски оквир заштите потрошача (Национални савет, евиденција удружења потрошача...). Кључни нови институти представљају увођење појма, поступка и санкција за непоштено, а у оквиру њега обмањујуће и насртљиво пословање, неправичних уговорних одредби, законске гаранције за производе - *саобразности робе*, услуга од општег економског интереса - и појма угроженог потрошача.

Нацрт закона о заштити потрошача усвојен је на Влади 23. септембра 2010. год. Усвајање од стране Скупштине очекује се на првом редовном заседању у октобру. Да Закон не би остао мртво слово на папиру, основна активност Министарства трговине и услуга биће да омогући ефикасно, делотворно и конзистентно спровођење нових решења, укључујући доношење неопходних подзаконских аката.

Бројни су следећи кораци на креирању целовитог система заштите потрошача и поштовања нове регулативе. Неопходне су даље активности на информисању потрошача и трговаца, снажење капацитета удружења за заштиту потрошача и управних органа, те ефикасности правосуђа и осигуравање примене нових института. Јачање сигурности и целисходности система почива на институцијама. С тим у вези, 18. марта 2010. године, поводом Светског дана потрошача, отворен је Центар за заштиту потрошача у оквиру Одељења за заштиту потрошача Министарства трговине и услуга, зарад успостављања централног чворишта које ће служити за надзор, праћење и помоћ регионалним саветовалиштима. Центар је намењен јачању заштите потрошача кроз стварање услова за квалитетније и ефикасније информисање, саветовање и решавање проблема, те снажење ангажовања удружења које делују у области заштите потрошача кроз ширење обима њихових активности, побољшање квалитета њиховог деловања и јачање поверења и препознатљивости код потрошача. Основни задатак представља омогућавање потрошачу да, бесплатним позивањем телефона 0800-103-104, једноставно и брзо добије тражену информацију, савет или помоћ при решавању проблема, те стварање јединственог информационог система заштите потрошача у циљу праћења стања у области заштите потрошача и уочавања колективних проблема потрошача са сврхом промене понашања учесника на тржишту и унапређења законодавне основе.

Министарство трговине и услуга препознаје удружења као кључне partnere у стварању таквог функционалног система заштите потрошача у Србији, а посебно као важног независног и објективног учесника у спровођењу одредница новог закона. У циљу унапређења капацитета удружења потрошача и њиховог оспособљавања за активно укључивање у остваривању потпуне заштите потрошача, Министарство је до сад реализовало низ семинара и јавних конкурса везаних за управљање пројектима, побољшање информисаности потрошача и присуства теме у медијима, те упознавање

са решењима Нацрта закона. У августу 2010. године расписан је конкурс за доделу подстицајних средстава за унапређење заштите потрошача у Републици Србији на тему "Регионална саветовалишта", намењен формирању саветовалишта потрошача за регион Војводине, Београда, Шумадије и Западне Србије, те Јужне и Источне Србије. Расположена буџетска средства за 2010. годину су 4.120.205,46 динара, а право учешћа су имала удружења и савези удружења за регион на регистрованог седишта, у циљу обезбеђивања територијалне покривености Србије, обуке и јачања техничко-кадровских ресурса невладиног сектора. Одабрана су три пројекта која задовољавају услове из Конкурсне документације - ЦЕПС за Београдски регион, Организација потрошача Јагодина за Регион Шумадије и Западне Србије и Центар за заштиту потрошача „Форум“ Ниш за Регион Јужне и Источне Србије.

Што се сарадње са међународним партнерима тиче, у септембру 2007. године отпочела је реализација програма Европске агенције за реконструкцију - CARDS 2006 - за област заштите потрошача у Републици Србији. Финансијска подршка предвиђена пројектом износила је 2.000.000 евра намењених техничкој помоћи за јачање правног оквира, стручној обуци запослених у институцијама за заштиту потрошача, информисање и едукацију потрошача у Србији, као и набавци ИТ опреме за Сектор тржишне инспекције, као првог корака ка увођењу јединственог система брзог упозоравања за опасне производе у Србији (RAPEX). У другом кварталу 2011. године, отпочиње реализација пројекта ИПА 2009 "Јачање заштите потрошача у Србији", чија је укупна вредност 2,9 милиона евра. Такође се очекује техничка помоћ Републике Словеније за припрему, спровођење и надзор над применом прописа, те рад и јачање Центра за заштиту потрошача и за размену искуства у спровођењу законодавства у области заштите потрошача

Министарство трговине и услуга је свесно да предстоји још много посла на достизању модерног система заштите потрошача у Србији какав егзистира у развијеним земљама Европе. У том циљу, спремни смо на сарадњу и заједнички рад са свим заинтересованим странама како би се положај потрошача у Србији приближио оном који постоји у Европској унији.

СТУДИЈСКО ПУТОВАЊЕ

Софија

У оквиру пројекта ``ПОДРШКА ОДРЖИВОЈ ОРГАНИЗАЦИЈИ ПОТРОШАЧА`` који се реализује као део програма ``ЈАЧАЊЕ ДИЈАЛОГА ИЗМЕЂУ ОРГАНИЗАЦИЈА ЦИВИЛНОГ ДРУШТВА СРБИЈЕ И ЕУ`` и уз финансијску подршку Европске Уније, реализовано је дводневно студијско путовање у Софију.

Организатор и домаћин Студијског путовања у Софију била је бугарска Национална Асоцијација Потрошача ``Активни Потрошачи`` као носилац пројекта ``ПОДРШКА ОДРЖИВОЈ ОРГАНИЗАЦИЈИ ПОТРОШАЧА`` а учесници су били партнери на пројекту – представници Центра за заштиту потрошача ФОРУМ из Ниша и Градске организације потрошача-Лесковац.

Циљ овог путовања је размена искустава из области заштите потрошача, јачање прекограничне сарадње између организација за заштиту потрошача и јачање сарадње организација потрошача са државним органима.

Разговор у Комисији за енергетику и воду

Првог дана студијског путовања реализована је посета државним органима Републике Бугарске задуженим за заштиту потрошача. То су: Комисија за енергетику и воду, Комисија за заштиту потрошача и Државна агенција за метролошки и технички надзор.

Комисија за енергетику и воду се бави испитивањем квалитета воде, водоснабдевањем, снабдевањем електричном енергијом као и контролисањем цена у овој области.

Представници Бугарске Националне Асоцијације Потрошача ``Активни Потрошачи`` учествују у раду Комисије за енергетику и воду.

Комисија за заштиту потрошача је државно тело које тесно сарађује са Бугарском Националном Асоцијацијом Потрошача ``Активни Потрошачи`` и отворена је за решавање проблема потрошача на националном нивоу.

Поред тога, Комисија се бави и Регулативама ЕУ, односно прописима који морају бити имплементирани у законске акте Републике Бугарске. Имајући у виду да је Република Бугарска већ три године чланица ЕУ, може се рећи да је увођење новина у њихово законодавство приведено крају, те се прописи о правним институтима као што је e-commerce или продаја на даљину већ увелико примењују.

Државна агенција за метролошки и технички надзор има задатак да спречи увоз робе која није у складу са Директивама и Регулативама ЕУ и да пре свега, надзире увоз техничке робе. Основно усмерење ове агенције је спречавање увоза и продаје производа штетних по живот и здравље потрошача.

Другог дана Студијског путовања организован је сусрет представника Бугарске Националне Асоцијације Потрошача ``Активни Потрошачи`` са представницима Центра за Заштиту Потрошача ФОРУМ из Ниша и Градске Организације Потрошача Лесковац.

Том приликом се разговарало о проблемима које имају потрошачи у Бугарској и Србији, начину решавања тих проблема а извршена је и међусобна размена искуства у раду самих организација у области заштите потрошача.

Разговор у Комисији за заштиту потрошача

Разговор у Државној агенцији за метролошки и технички надзор

Размена искустава у области заштите
потрошача

10 ОСНОВНИХ НАЧЕЛА ЗАШТИТЕ ПОТРОШАЧА У ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ

1. Купујте шта желите и где желите
2. Ако производ није исправан, вратите га
3. Осигурати високе сигурносне стандарде за прехранбене артикле и остале производе
4. Имате право да знате шта једете
5. Уговори морају бити разумљиви (fair) и транспарентни за потрошача
6. Понекад потрошач може променити своје мишљење
7. Створити услове како би потрошач могао упоредити цене и остварити право на избор
8. Потрошач не сме бити преварен и заведен
9. Потрошач мора бити заштићен и у време док је на годишњем одмору или путовањима (у земљи и иностранству)
10. Осигурати накнаду штете и у прекограничним споровима (кршења права потрошача)

(Брисел, 2004.)

КАКО КУПОВАТИ, КОРИСТИТИ, ШТЕДЕТИ ?

Знати куповати

Од фрижидера до пегле, од клима уређаја до система за грејање, ми вам можемо помоћи да исправно одаберете оно право - у складу са вашим потребама и вашим могућностима.

Иако у ставу „Нисам довољно богат да купујем јефтине ствари“ има доста истине, то није довољно. Још је значајније да се приликом одлуке за куповином нечега руководите стварним потребама и да за то платите само реалну цену у односу на квалитет и друге перформансе.

Знати користити

Веома је битно и како користите поједине уређаје. Правилним коришћењем не само да обезбеђујете исправно функционисање и дуг век уређаја, него често можете остварити значајне уштеде у енергији, гориву, води и другим потрошним материјалима.

Штедњом не само да доприносите свом животном стандарду, него и значајно утичете

на очувању капацитета природних ресурса. Остаће нам више шума, воде, ваздуха.

Знати чувати

За ствари и хартије од вредности зна се - у банку, сеф, на неко суво и скривено место. Али како са храном?

Храну често набављамо, а трошимо је сваки дан. Да би је сачували није довољно само је одложити у фрижидер, замрзивач, подрум, оставу. Свака храна има своје специфичности: како и колико је чувати, у каквим условима?

Није довољно сачувати само њена физичка својства, морате размишљати и о њеним хранљивим вредностима, о свом здрављу!

Штедети енергију

На данашњем степену технолошког развоја енергију углавном добијамо искоришћавањем природних богатстава и за то трошимо огромна средства и често користимо „прљаве“ технологије. Осим тога, сваког дана смањујемо резерве природних ресурса које користимо у ове сврхе.

Ако и не мислите о свим секундарним ефектима нерационалног трошења енергије, мислите на свој џеп. Енергија је скупа и како ствари тренутно стоје - можда ће бити и скупља!?

Бити свестан и савестан

Сваки пут када не упалите свој аутомобил, када правилно подесите сагоревање у котлу за грејање, када се определите за коришћење безопаснијих и чистијих материја, поготово горива и хемијских препарата, значајно доприносите очувању животне средине и општим благодетима здравог живота на нашој, животно већ угроженој планети.

Свако рационално и ефикасно коришћење енергије, воде и свих других природних материјала доприноси очувању природних богатстава. И не само то, тиме смањујемо и успоравамо сва ангажовања на експлоатацији природних богатстава, транспорту, складиштењу ...

ДОБРО ЈЕ ДА ЗНАТЕ !

Чему служе налепнице за означавање електричних уређаја у домаћинству?

Европска унија је 1992. године донела директиву о обавезном обележавању електричних уређаја за домаћинство налепницама за означавање енергетског разреда.

Циљ ових налепница је да потрошачи на јасан и једноставан начин буду обавештени о ефикасности уређаја и да се при куповини определе за енергетски ефикасније уређаје.

Који електрични уређаји по законима Европске уније морају бити означени ?

Директива о обавезном означавању енергетског разреда односи се на: фрижидере, замрзиваче, машине за прање веша, електричне машине за сушење, комбиноване машине за прање и сушење веша, машине за прање судова, електричне шпорете, клима уређаје, сијалице.

Сви наведени уређаји морају имати ознаку енергетског разреда коме према потрошњи енергије спадају.

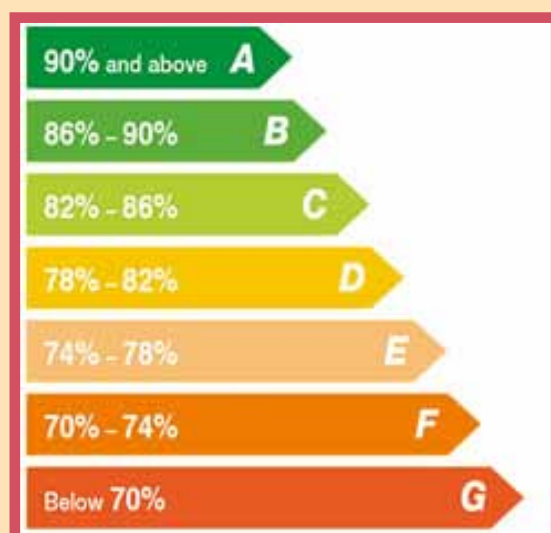
Произвођачи и увозници морају да обезбеде техничку документацију која доказује да је производ тачно категорисан.

Како нам налепница за означавање енергетског разреда помаже ?

Налепница нам помаже да направимо бољи избор при куповини кућних апарата, јер садржи прецизну информацију о потрошњи енергије и квалитету рада уређаја.

Словне ознаке од 'А' до 'Г' указују на квалитет уређаја што се тиче енергетских и других особина, а уређај је ефикаснији што је ближи слову 'А'.

Енергетски разреди 'А', 'А+' и 'А++' спадају у најефикасније уређаје. Додатна ознака '+' и '++' означава да уређај има већу енергетску ефикасност од оне која се законским прописима односи на категорију 'А'.

КАКО ДА РАЦИОНАЛНО ТРОШИМО ЕЛЕКТРИЧНУ ЕНЕРГИЈУ У ДОМАЋИНСТВУ

*Колико често се замислимо над рачуном за електричну енергију у кући и у којој мери можемо да контролишемо своје месечне расходе?
Ево неколико савета који су, ма колико били парадоксални,
састављени од стране компаније за дистрибуцију струје*

Када купујемо нови електрични уређај за домаћинство важно је да знамо да се неки од електричних уређаја у домаћинству обавезно продају са етикетама о степену енергетске ефикасности. Они се обавезно односе на фрижидере, машине за прање и сушење веша, машине за прање посуђа, сијалице, клима уређаје и електричне пећи. Енергетски разред електричног уређаја обележава се латиничним словима А В С D E F G при чему А означава највећу енергетску ефикасност, а G најнижу.

Грејање и вентилација

- Да би сте просторију угрејали ефикасно грејна тела треба да буду постављена на одговарајуће место у просторији.
- Прозори треба да буду потпуно отворени кратко време. Прозори који су притворени дужи период времена пропуштају много топлоте, а мало свежег ваздуха уђе унутра.
- Током ноћи температура грејних тела треба да буде благо смањена, а просторије не треба да се хладе потпуно.
- Прозори и врата треба добро да дихтују.

Техничко одржавање

- Замена старих телевизора новим омогућава штедњу електричне енергије до 80%
- Стари уређаји конзумирају за време сталног рада (радни режим Stand-By) годишње око 150 kW електричне енергије. У односу на њих нови уређаји конзумирају значајно мање електричне енергије.
- Телевизори и радио-апарати треба да остану укључени само ако је то неопходно. Њихово непотребно укључивање стаје нас нерава и новца.

Осветљење

- Препоручљиво је коришћење штедљивих тела за осветљење. Тако на пример једна штедљива сијалица снаге 20 W даје исту количину светлости као лампа са жаруљом снаге 100 W.
- Пажња: Често укључивање и искључивање скраћује период експлоатације.

Коришћење решоа и пећница

- Пећница се унапред загрева само у изузетним случајевима.
- Топлота се предаје оптимално само када пречник решоа одговара пречнику посуде који се ставља на њега.
- Искључујте решоа пре но што вода проври и користите преосталу топлоту.
- За загревање и врење порција до 400 гр. у микроталасној пећници неопходно је мање времена но на решоу

- Приликом пржења мяса на кратко време треба користити тигањ. Коришћење специјалних посуда за мясо постављених у микроталасној пећи биће скупље, јер специјална посуда треба да се загреје осам до десет минута при пуној снази.
- Кување кафе у аутомату за кафу је 50% јефтиније у односу на кување кафе на решоу.
- Коришћење фритезе уместо електричног шпорета штеди до 25% енергије.
- При кувању јаја за доручак боље је да се користи електрични лонац за кување јаја којом се у поређењу са шерпом штеди до 50 % електричне енергије.
- Такође и тостирање хлеба у тостеру штеди електричну енергију (од око 70 %) у поређењу са пећницом.

Коришћење фрижидера и замрзивача

- Фрижидери и замрзивачи не треба да се налазе у непосредној близини шпорета или уређаја за отопљење.
- У незагрејаним просторијама са добром вентилацијом имате најнижу потрошњу електричне енергије.
- Код стационарних уређаја и уређаја са доњим деловима вентилациона решетка треба да буде слободна, како би топлота коју ослобађа уређај била брзо одведена.
- Треба водити рачуна о оптималној температури складишта у уређајима за хлађење (у фрижидеру 7° је довољна температура, у замрзивачу - минус 18°С)
- Намирнице треба да се охладе и замрзну само правилно упаковане.
- Укључивање на степен „Супер“ треба да се врши само ако се хладе велике количине.
- Оштећена врата треба да се одмах промене.
- редовно размрзавање штеди енергију

Машина за прање судова

- Ручно испирање хладном или топлим водом сувишно је
- За лако запрљане тањире је довољно коришћење штедљивог или кратког програма.

Прање и сушење веша

- За нормално запрљан бели веш треба да буде изабран програм за штедњу енергије или 60°С температуре за прање.
 - Предпрање је неопходно само за врло запрљану одећу.
 - Користите пуни капацитет машине за прање.
 - Ако имате ситније ствари за одвојено прање, изаберите кратки програм, али пазите: приликом коришћења кратког програма конзумира се више електричне енергије и воде, него да се користи једном нормалан програм.
 - Пре него што преместите сав испрани веш у сушионицу оставите да се добро изврти у центрифуги (по могућности на 1200 обртаја, али минимум 800 обртаја у минути)
 - Ставите сав веш у машину за сушење веша. Ако ставите сву количину веша два пута у машину за сушење веша потрошите 30 % више електричне енергије.
 - Након сваког сушења чистите ваздушни филтер (сито за прашкасту масу), како би сте скратили време сушења.
 - Још један савет за коришћење туша и каде: коришћење туша је препоручљивије од коришћења каде. За једну пуну каду (140-180 литара) неопходно је три пута више енергије него за коришћење туша.
- Да не би смо расипали енергију важно је да познајемо и расходе и других електричних уређаја у кући.

ПСИХОЛОГИЈА ПРЕВАРЕ

Напретком комуникације људи све чешће упадају у преваре преко интернета или телефона.

Да ли нешто зависи од нас, да би смо се осећали сигурније?

За превару су потребни мотивисани преваранти, потенцијалне жртве и слаба опрезност. Развој технологија све више олакшава приступ потенцијалним жртвама. Већ је врло јефтино да се организује комуникација са жртвом - или преко интернета или преко телефона. С друге стране, за преваранте није тешко да сакрију своје трагове - например, коришћење претплатних телефонских картица отежава идентификацију извора преваре. Развој телефонског плаћања (електронски банкинг, кредитне картице и др) је други фактор, који омогућава пораст броја превара. Ако томе додамо и малу опрезност људи и недостатак законских прописа, који често заостају за новим облицима преваре, у великој мери можемо да објаснимо нарастајућу лавину превара.

Пораст броја превараната

Горе наведени фактори сами по себи нису у потпуности довољни да објасне бум превара. Узнемиравајућа тенденција открива нарастање броја превараната иако то занимање није за сваког. Да би један преварант био успешан он мора да поседује низ умећа и жељу и снагу да вара друге. Најбољи преваранти знају хладнокрвно да гледају у очи, а да не трепну и способни су да вешто стекну поверење и да после тога без колебања задају свој ударац. Али су та умећа реткост и имају своје психолошко објашњење. Превејани преваранти имају природан дар да се дистанцирају од сваког облика кривице. Криминолози то зову „неутрализација“. У типичним формама неутрализације жртве се посматрају као кривци за оно што се десило - „Сам је крив, јер је похлепан“. Друга варијанта је да се жртва деградира или потцени. Ипак, већина људи је неспособна да се сретне очи у очи са својом жртвом и да мотивацију држе на високом нивоу.

Код интернет или телефонских превара постоји природна дистанца између преваранта и превареног. То даје психички комфор преваранту захваљујући технологији. То објашњава повећани број људи који су способни да успешно изврше такве радње.

Зашто толико лако наседамо на преваре?

Када постанемо жртва неке преваре или неке маркетиншке манипулације, врло често и сами пружамо помоћ у томе. Преваранти се труде да измисле веродостојну причу да би нас преварили, а врло вешто нас остављају да сами кажемо оно што они желе да чују. Као професионални мађионичари они манипулишу нама да би смо сами дошли до закључка који им одговара користећи правилну мотивацију. Они врло добро знају да су страх и похлепа два најснажнија покретача код људи. Када поверујемо да неко може да нас учини богатима или да нас заштити од нечега чега се плашимо, онда смо ми склони да не обраћамо пажњу на неубедљива објашњења превараната и чак их и коригујемо у грешкама.

Интересантно је да интелигенција и образовање нису гаранција против превара. Чак има доказа да је високо образоване људе лакше преварити. Разлог лежи у њиховом самопоуздању - они сматрају да их је тешко преварити, али греше. Није без значаја ни наше лично самопоуздање. Врло често жртве не признају да су преварене због свог поноса. Стиде се да не изгледају глупо у очима других. То само помаже преварантима да стекну још веће самопоуздање.

СТАНДАРД

ПОТРОШАЧКИ БАРОМЕТАР ЗА ЈУНИ И ЈУЛИ 2010.године

Цена просечне потрошачке корпе за месец **ЈУНИ 2010.** године је **37.414,63** динара

Просечна зарада за месец ЈУНИ 2010. године

	Привреда	Укупно
Србија	32,505	34,161
Београд	42,203	42,296
Нови Сад	39,086	39,178
Крагујевац	29,954	32,423
Ниш	25,145	29,458
Бор	34,089	34,056
Зајечар	30,381	30,031
Пирот	30,067	31,186
Прокупље	20,325	26,551
Лесковац	22,521	27,316
Врање	19,476	23,769

Цена просечне потрошачке корпе за месец **ЈУЛИ 2010.** године је **37.825,98** динара

Просечна зарада за месец ЈУЛИ 2010. године

	Привреда	Укупно
Србија	32,837	34,591
Београд	41,982	42,635
Нови Сад	40,893	40,576
Крагујевац	28,947	32,254
Ниш	24,963	29,599
Бор	36,485	35,811
Зајечар	29,444	30,582
Пирот	20,030	26,179
Прокупље	20,030	26,179
Лесковац	21,435	26,314
Врање	22,291	26,270

ЗАКЉУЧАК:

Само просечне зараде у Београду и Новом Саду су веће од цене просечне потрошачке корпе.

Просечна зарада на нивоу привреде Републике Србије покрива 87 % цене просечне потрошачке корпе.

Просечне зараде у највећем броју општина у региону Јужна и Источна Србија се крећу око 60 % цене просечне потрошачке корпе.

Најнижа зарада у региону Јужне и Источне Србије је у општини Куршумлија (9419 динара), која покрива свега 25 % цене просечне потрошачке корпе.

**ЗАКЉУЧАК О РАВНОМЕРНОМ РЕГИОНАЛНОМ РАЗВОЈУ
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ИЗВЕДИТЕ САМИ !?**

КОМЕНТАР

СРБИЈА НИЈЕ ЗЕМЉА СКАНДИНАВИЈЕ

Читајући **Правилник о подели моторних и прикључних возила и техничким условима за возила у саобраћају на путевима**, који је донело Министарство за инфраструктуру Владе Републике Србије, стиче се утисак да је тај **Правилник** намењен земљама Скандинавије, а не Србији, земљи Југоисточне Европе.

Одредба члана 121. Правилника, којом се прописује обавеза да возила у периоду од 1. новембра до 1. априла морају бити опремљена зимским гумама на свим точковима је непримерена у земљи у којој зиме скоро и да нема.

Сем што ова одредба излаже непотребним трошковима и онако осиромашене грађане Србије, возња са зимским гумама по сувим путевима, непотребно оптерећује коловозе и оштећује предњи трап моторних возила.

Због нејасноће на основу чега су стручњаци Министарства за инфраструктуру дефинисали да зимски услови на путевима Србије трају пет месеци и то од 1. новембра до 1. априла, а да зимску опрему чине зимске гуме на свим точковима, проверили смо како су земље у окружењу регулисале ову област.

Хрватска

Зимски услови на путу су такви услови када је коловоз прекривен снегом или када је на коловозу поледица.

Зимска опрема моторних возила, чија маса није већа од 3,5 тона су зимске гуме (M+S) на свим точковима или летње гуме са најмањом дужином профила од 4 мм и ланцима за снег спремним за постављање на погонске точкове.

Словенија

Зимски услови су дефинисани као период између 15. новембра и 15. марта а и у друго време када је на путу снег или поледица.

Зимска опрема су зимске гуме или летње гуме са најмањом дужином профила од 3 мм и ланцима за снег спремним за постављање на погонске точкове.

Чак ни земље које се налазе на северу Европе, где зиме стварно постоје и трају више месеци, нису дефинисале зимске услове и зимску опрему као Србија која је на југу Европе.

Тако на пример у **Немачкој** уопште нису дефинисани појмови као што су зимски услови и зимска опрема већ је прописано да опрема возила мора да буде у складу са условима на путу.

Очигледно да уопште не постоје разлози за дефинисање зимске опреме и зимских услова онако како је то регулисано у **Правилнику о подели моторних и прикључних возила и техничким условима за возила у саобраћају на путевима**, који је донело Министарство за инфраструктуру Владе Републике Србије, а да сасвим сигурно не постоје ни условљавања од стране Европске Уније или ММФ-а.

Као што се види да ниједна од ових земаља није терала своје грађане на додатне трошкове обавезујући их да морају да имају по десет гума за своје аутомобиле, већ их је обавезивала да морају да имају зимску опрему само на оним путевима где постоје зимски услови, а да и летње гуме са ланцима за снег такође представљају зимску опрему.

Збогтога сматрамо да Министарство за инфраструктуру мора да изврши измену члана 121. Правилник о подели моторних и прикључних возила и техничким условима за возила у саобраћају на путевима, да се избрише обавеза која прописује да возила у периоду од 1. новембра до 1. априла

морају бити опремљена зимским гумама на свим точковима, већ да се зимски услови дефинишу према стварним временским условима и условима на путу а да се под зимском опремом сем зимских гума подразумевају и летње гуме са ланцима за снег на погонским точковима, као што је то у многим земљама ЕУ.

И ово је зимска опрема, зар не?!

Пројекат "Consumers S.O.S." ЦЕНТРИ ЗА ЗАШТИТУ ПОТРОШАЧА

НИШ – Саветовалиште за заштиту потрошача
Седиште Саветовалишта:
Ул. Генерала Боже Јанковића 9/III
18 000 Ниш
Радно време Саветовалишта: Сваког радног дана од 10 до 14 сати
Телефон: 018 /525-040
Моб. 064 /11-97-301
Секретар Саветовалишта:
Јелена Ђорђевић, дипл.правник
Е-маил: forumsavetovaliste@open.telekom.rs

БОР – Повереништво за заштиту потрошача
Седиште повереништва:
Улица Моше Пијаде бр. 19,
30 000 Бор
Радно време Повереништва: Сваког радног дана од 10 до 14 сати
Телефон 030 /423-749,
Моб. 064 /29-35-876
Повереник Марија Пешић
Е – маил: office@arbor.org.rs

ЗАЈЕЧАР – Повереништво за заштиту потрошача
Седиште повереништва:
Насеље Краљевица, зграда Б – 3,
улаз бр. 1, стан бр. 15,
19 000 Зајечар
Радно време Повереништва: Сваког радног дана од 14 до 18 сати
Телефон 019 /430-229,
Моб. 064 /94-06-547
Повереник Миодраг Костић, дипл.еџ
Е – маил: kmiodrag@hotmail.com

ПИРОТ – Повереништво за заштиту потрошача
Седиште повереништва:
Улица Ђирила и Методија бр. 7,
10 000 Пирот
Радно време Повереништва: Сваког радног дана од 10 до 14 сати
Телефон 010 /310-901 i 311-943,
Моб. 064 /16-91-815
Повереник Слађана Манчић, дипл.еџ
е-mail: sladjana.mancic@pirgos.rs

ЛЕСКОВАЦ – Саветовалиште за заштиту потрошача
Седиште Саветовалишта:
Улица Војводе Мишића бр. 22
16 000 Лесковац
Радно време Саветовалишта: Сваког радног дана од 10 до 14 сати
Секретар саветовалишта:
Марија Марковић
Телефон 016 /56-859
Моб. 063 /85-80-205
Е – маил: milic.markovic@gmail.com

ПРОКУПЉЕ – Повереништво за заштиту потрошача
Седиште повереништва:
Улица Даринке Несторовић бр. 30
27 000 Прокупље
Радно време Повереништва: Сваког радног дана од 10 до 14 сати
Телефон 027 /321-637, 027 /324-731
Моб. 064 /20-77-003
Повереник Снежана Апостоловић, еџ
Е – маил: snezaoo@krstarica.com

ВРАЊЕ – Повереништво за заштиту потрошача
Седиште повереништва:
Улица Баба Златина бр. 23
17 000 Врање
Радно време Повереништва: Сваког радног дана од 10 до 14 сати
Телефон 017 /400-694
Моб. 063 /43-16-54
Повереник Живко Стаменковић, дипл. еџ
Е – маил: zivkosvr@gmail.com

Издање:

Издавач:

Центар за заштиту потрошача ФОРУМ
Улица генерала Боже Јанковића 9/III
18000 Ниш
Телефон: 018 / 525 – 040
Мејл: forumnis@open.telekom.rs
Сајт: www.forum-nis.org.rs

Садржај овог часописа је искључива одговорност издавача и не одражава ставове и мишљење Европске уније

Уреднички колегијум:

Мр. Јован Јовановић
Милић Марковић
Богомил Николов

Секретар:

Јелена Ђорђевић, дипл.правник

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
659

АКТИВНИ потрошачи / главни и одговорни уредник Живота Цветковић. - 2010, бр. 1- .
- Ниш : Центар за заштиту потрошача „Форум“, 2010-. - 28 cm
ISSN 2217-3811 Активни потрошачи
COBISS.SR-ID 179280652

Делегација Европске уније у Републици Србији
У оквиру пројекта „Јачање дијалога између организација цивилног друштва Србије и ЕУ“ који финансира Европска унија